

ΙΔΡΥΜΑ ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

ΑΡΙΘ. 2

ΚΩΣΤΑ Π. ΛΑΖΑΡΙΔΗ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ
ΑΠΟ ΤΟ ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟ ΑΓΩΝΑ
ΤΟΥ 1914

ΑΡΧΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΟΥΛΑΚΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 1977

ΚΩΣΤΑ Π. ΛΑΖΑΡΙΔΗ

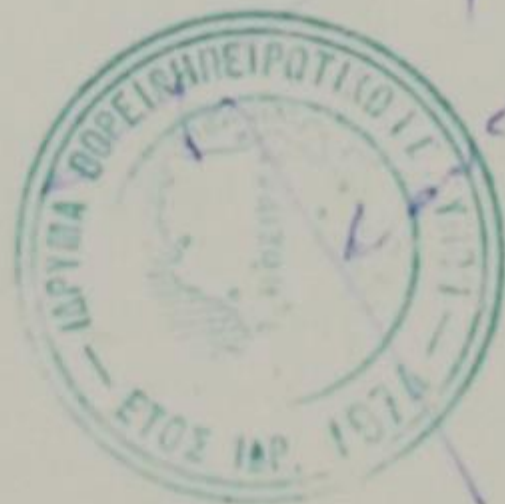
ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ
ΑΠΟ ΤΟ ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟ ΑΓΩΝΑ
ΤΟΥ 1914

ΑΡΧΕΙΟ ΦΕΩΡΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΟΥΛΑΚΗ

• ΣΥΛΛΟΓΗ •
ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΠΡΩΝΗ
ΔΩΡΕΑ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΛΛΟΓΟ
ΚΑΣΤΑΝΙΑΝΗΣ ΠΩΓΩΝΙΟΥ

Συν. Μ. Κ. Κ.
Πρωτόκολλο
ΤΙΜΗΣ ΕΝΕΚΕΝ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΟΝΙΤΣΑΣ
ΑΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ 56246
ΗΜΕΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ 22/6/2015
ΤΑΞΙΝ. ΑΡΙΘΜ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 1977

Ἀφιέρωση

Ἀφιερώνεται στους ἡρωϊκοὺς μαχητὲς τοῦ Ἀυτονομιστικοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ Ἀγῶνα, τοῦ ἔτους 1914 καὶ σ' ὅσους εἶχαν σχέση ἀπὸ κοντὰ ἢ ἀπὸ μακριὰ μ' ὄλους τοὺς Ἀγῶνες τῆς μαρτυρικῆς αὐτῆς περιοχῆς, γιὰ τὴν Ἐθνικὴ τῆς Ἀποκατάσταση.

Νίγα Νόγια

Τὸ Ἰδρυμα Βορειοηπειρωτικῶν Ἐρευνῶν (Ι.Β.Ε), ἀποβλέποντας στὴ διερεύνηση τοῦ ἱστορικοῦ παρελθόντος τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ χώρου καὶ στὴν προβολὴ τῶν ἀγῶνων καὶ τῶν θυσιῶν τοῦ Ἔθνους, γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς Ἑλληνικῆς αὐτῆς περιοχῆς, φέρει σήμερα στὴ δημοσιότητα τὸ ἀρχεῖο τοῦ ἀείμνηστου ἀγωνιστῆ Γεωργίου Γεωργουλάκη, ποὺ περιλαμβάνει ἀνέκδοτα ἱστορικὰ ἔγγραφα ἀπὸ τὸ Αὐτονομιστικὸ Βορειοηπειρωτικὸ Ἀγῶνα τοῦ 1914.

Τὸ σημαντικώτατο τοῦτο ἱστορικὸ ντοκουμέντο, ποὺ τὴν χρονολογικὴ ταξινόμηση εἶχε κάνει τὸ 1962 ὁ τότε Λοχαγὸς Δικαστικοῦ Βασίλειος Μουντάκης, προσδιορίζει ἱστορικὰ, σχολιάζει καὶ ἀναλύει ὁ γνωστὸς Ἡπειρώτης συγγραφέας Κώστας Π. Λαζαρίδης, συνταξιούχος Δάσκαλος ἀπὸ τὸ Κουκούλι τοῦ Ζαγοριοῦ.

Ὁ διακεκριμένος καὶ πολυγραφότατος συγγραφέας, μὲ τὸ λιτὸ καὶ ἀπέριττο ὕφος του, ζωντανεύει μιὰ πολυκύμαντη περίοδο τοῦ Ἐθνικοῦ μας βίου, περίοδο ποὺ συνδέεται μὲ τὸ δραματικὸ καὶ μεγαλειώδη ἀγῶνα τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ λαοῦ, γιὰ τὴν ἐθνικὴ του ἀποκατάσταση.

Παράλληλα, τὰ ἀνωτέρω αὐθεντικὰ ἱστορικὰ στοιχεῖα, φωτίζουν μερικὲς πτυχὲς τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου ἀγῶνα καὶ μέσα ἀπὸ ἀγνωστα περιστατικὰ καὶ μικρὲς λεπτομέρειες, προβάλλουν ὀλοκάθαρα τὸ ἱστορικὸ τοῦτο γεγονός στὶς ἀληθινὲς του Ἐθνικὲς διαστάσεις καὶ δίνουν μιὰ ζωντανὴ καὶ ἀδιάψευστη μαρτυρία τῆς ἐλληνικότητος τῆς καθαγιασμένης ἀπὸ τὸ ἀφθονο Ἑλληνικὸ αἷμα μαρτυρικῆς αὐτῆς περιοχῆς.

Ἀπὸ τὴν ἀποψη αὐτῆ, ἡ παροῦσα ἔκδοση, ἀποτελεῖ σημαντικὴ συμβολὴ στὴν πλούσια ἱστοριογραφία, ποὺ ὑπάρχει γύρω ἀπὸ τὸ ἴδιο θέμα καὶ μιὰ ἀκόμη προσφορὰ στὴν ὄλη Βορειοηπειρωτικὴ ὑπόθεση.

Ἡ σημερινὴ ἔκδοση πραγματοποιεῖται χάρις στὴ συνεργασία μὲ τὸ Ἰδρυμα δύο κορυφαίων ἀνθρώπων τῶν γραμμάτων τοῦ τόπου μας, τῶν κ.κ. Δημοσθένη Κόκκινου, γνωστοῦ Λογοτέχνη — συγγρα-

φέα και Διευθυντῆ τοῦ περιοδικοῦ «Ἡπειρωτικὴ Ἑστία» καὶ Κώστα Λαζαρίδη, ποὺ μὲ χαρὰ δέχτηκαν τὸ μήνυμα τῆς συστάσεως τοῦ I.B.E καὶ πρόθυμα ἐκδήλωσαν τὴ συμπαράστασή τους σ' αὐτό. Καὶ ὁ μὲν πρῶτος παραχώρησε στὸ I.B.E. τὸ ἀρχεῖο τοῦ ἀείμνηστου Γεωργίου Γεωργουλάκη, ἀγωνιστῆ τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ Ἀγῶνα τοῦ 1914, ὁ δὲ δεύτερος πρόσφερε τὴν πνευματικὴ του δουλειὰ πάνω στὸ ἀρχεῖο. Οἱ πολύτιμες αὐτὲς προσφορὲς, ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά δίνουν τὸ μέτρο τῆς ἐκτιμήσεως τοῦ ἔργου τοῦ I.B.E., ἀπὸ τὴν ἄλλη συμβάλλουν οὐσιαστικὰ στὴν περαιτέρω ἀνάπτυξή του.

Ἀρχεϊακὸ ὑλικὸ τέτοιου περιεχομένου καὶ κάθε στοιχεῖο ποὺ ἀναφέρεται στὸ Βορειοηπειρωτικὸ χῶρο, πρέπει νὰ συγκεντρωθεῖ στοὺς κόλπους τοῦ I.B.E, γιὰτὶ μόνο ἀπὸ ἐκεῖ μπορεῖ νὰ ἐνεργοποιηθεῖ καὶ νὰ ἀξιοποιηθεῖ σωστὰ σὲ ὄφελος τῶν Βορειοηπειρωτικῶν Δικαίων. Αὐτὴ ἀκριβῶς τὴ μοναδικότητα πρέπει νὰ ἐκτιμήσουν ὅλοι οἱ συμπατριῶτες καὶ ὅσοι κατέχουν τέτοιου εἴδους ὑλικό, ὥστε μὲ τὶς προσφορὲς τους νὰ πλουτισθεῖ ἀκόμη πάρα πέρα τὸ ἱστορικὸ ἀρχεῖο ποὺ σχημάτισε τὸ I.B.E. καὶ ποὺ εἶναι τώρα στὴ διάθεση κάθε ἐπιστήμονα καὶ ἐρευνητῆ τῆς Ἡπειρωτικῆς ἱστορίας.

Ἐτσι τὸ I.B.E, θὰ ἐξελιχθεῖ σ' ἓνα σοβαρὸ καὶ ἀξιόλογο Κέντρο Ἐρευνας καὶ προβολῆς τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ χῶρου καὶ σὰν πνευματικὸς φάρος, ἀπὸ τὴν ἔπαλξη τῶν Ἰωαννίνων, θὰ στέλνει φῶς καὶ ἐλπίδες σὲ κάθε κατεύθυνση καὶ ἀπὸ τὸν ὁποῖο θὰ φωτίζεται δυναμικὴ καὶ ἐπιβλητικὴ ἡ παρουσία τῆς Βορείου Ἡπείρου σ' ἐχθροὺς καὶ φίλους.

Καὶ εἶναι βέβαιον, πῶς αὐτὸς ὁ δραματισμὸς καὶ αὐτὴ ἡ προσδοκία θὰ ὀλοκληρωθεῖ μὲ προσφορὲς σὰν αὐτὲς τῶν κ.κ. Δημ. Κόκκινου καὶ Κώστα Λαζαρίδη, μὲ ἄλλες ποὺ προηγήθηκαν καὶ μὲ τὴ γνώριμη Ἡπειρωτικὴ φιλογένεια ποὺ ἐκδηλώθηκε κιόλας ἀπὸ τὰ πρῶτα δῆματα τοῦ Ἰδρύματος. Γι' αὐτό, ἐμεῖς ποὺ ἔχουμε τὴν τιμὴ καὶ τὴν εὐθύνη τῆς Διοικήσεως τοῦ I.B.E., μὲ συγκίνηση καὶ χαρὰ ἐκφράζουμε καὶ ἀπὸ τὴ θέση αὐτὴ τὶς θερμὲς μας εὐχαριστίες, στοὺς ἀνωτέρω συνεργάτες μας καὶ σ' ὅλους ἐκείνους ποὺ μὲ τὴ θετικὴ συμβολή τους βοήθησαν στὴ θεμελίωση καὶ ἀνάπτυξη τοῦ ἔργου τοῦ Ἰδρύματος.

Καὶ μὲ τὴν εὐκαιρία, ποὺ τὸ I.B.E. πραγματοποιεῖ σήμερα τὴ

δεύτερη έκδοσή του, μετά τήν ἐπιτυχία τοῦ πρώτου βιβλίου του «Ἑπειρῶτες καὶ Ἀλβανοί» τοῦ κ. Σπ. Στούπη, αἰσθανόμεσθε τήν ἀνάγκη νὰ εὐχαριστήσουμε γιά μιὰ ἀκόμη φορά, τίς Δημόσιες ὑπηρεσίες, τοὺς ὀργανισμοὺς καὶ τοὺς ἰδιῶτες ἀπὸ ὅλη τὴν Ἑλλάδα, ποὺ ἀνταποκρίθηκαν στὴν ἐκκλήσή μας καὶ κατορθώθηκε, σὲ μικρὸ χρονικὸ διάστημα, νὰ διαδοθεῖ, στὸ μεγαλύτερο δυνατὸ βαθμὸ, τὸ ἐξαιρετικῆς σημασίας ἐθνικοῦ περιεχομένου βιβλίο τοῦτο, ἐνῶ παράλληλα ἔγινε ἡ καλύτερη οἰκονομικὴ ἀξιοποίησή του, ποὺ ἐπιτρέπει στὸ Ἰδρυμα νὰ συνεχίσει τὴ δραστηριότητά του καὶ μὲ ἄλλες ἀξιόλογες πρωτοβουλίες.

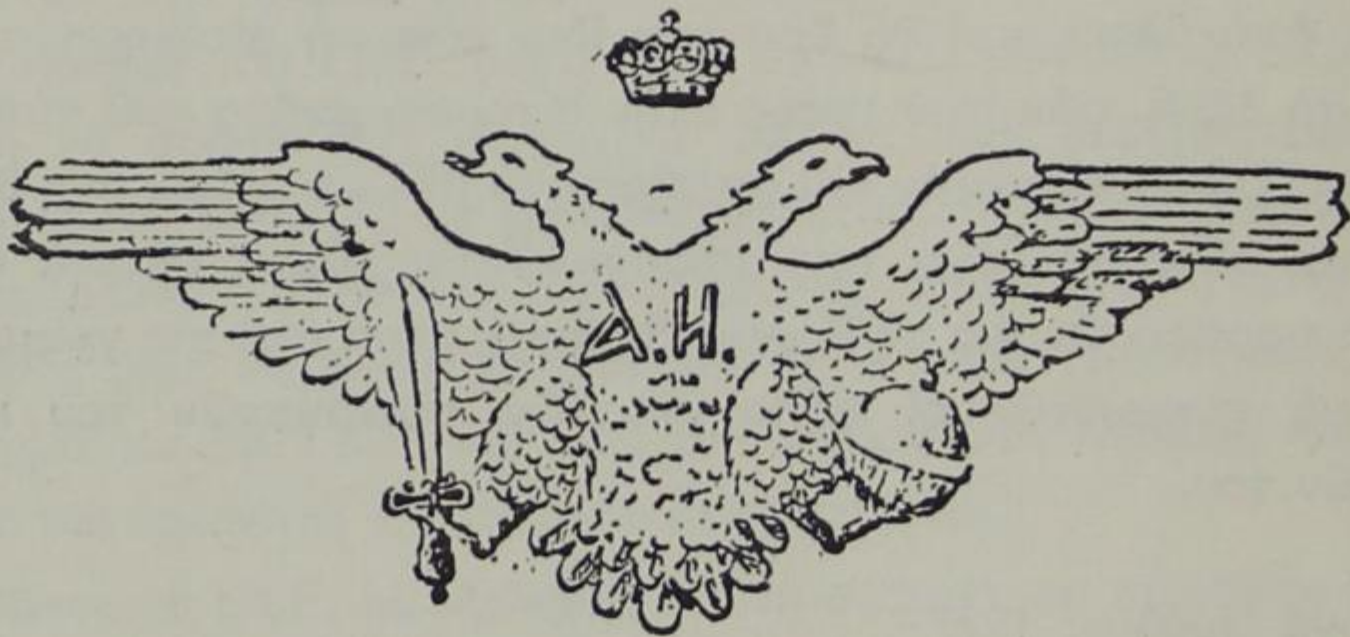
Μὲ τὴν ἐλπίδα, πὼς κι' αὐτὴ ἡ προσπάθειά του θὰ ἀξιολογηθεῖ σωστὰ ἀπὸ ὅλους καὶ θὰ ἔχει τὴν ἴδια εὐνοϊκὴ ἀπήχηση στὸ εὐρὺ κοινό, τὸ I.B.E. σὰν ἱερὸ χρέος στὴν ἱστορικὴ μνήμη τοῦ τόπου μας, ποὺ καταξιώνει τὸ παρὸν καὶ ὀριοθετεῖ τὸ μέλλον, φέρει στὴ δημοσιότητα καὶ αὐτὸ τὸ ἔργο του, προσκαλώντας ὅλους σὲ μιὰ εὐγενικὴ ἄμιλλα προσφορῶν γιά τὴ Βόρειο Ἑπειρο, μέσα ἀπὸ τίς γραμμές του, ὥστε νὰ πυκνωθοῦν οἱ φάλαγγες τῶν συνεργατῶν του καὶ τῶν χορηγῶν του.

Ἰωάννινα Ἰούλιος 1977

ΞΕΝΟΦΩΝ Γ. ΚΟΝΤΟΥΡΗΣ

Πρόεδρος

τοῦ Ἰδρύματος Βορειοηπειρωτικῶν Ἐρευνῶν

Ὁ Βυζαντινὸς Δικέφαλος ἀετὸς μετὰ τὰ ἀρχικά: Ἀλύτρωτη Ἥπειρος
(Α. Η.).

Ἐμβλημα τῆς Σημαίας τῆς Αὐτόνομης Πολιτείας τῆς Βόρειας
Ἡπείρου, τοῦ 1914.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἐφορμὴ καὶ βίαση γιὰ νὰ γραφτεῖ αὐτὸ τὸ βιβλιαράκι ἀποτέλεσε τὸ προσωπικὸ ἀρχεῖο τοῦ Γ. Γεωργουλάκη. Τὸ ἀρχεῖο αὐτὸ παραδόθηκε ἀπὸ τὸν ἴδιο κατὰ τὸ 1966, ποὺ ζοῦσε ἀκόμα, στὸ περιοδικὸ «Ἡπειρωτικὴ Ἑστία». Ὁ διευθυντὴς τοῦ περιοδικοῦ κ. Δημοσθ. Κόκκινος τὸ παράδωσε σὲ μένα μὲ τὴν παράκληση νὰ τὸ ταξινομήσω καὶ παράλληλα νὰ κάνω μιὰ σχετικὴ βιογραφικὴ πραγματεία γύρω ἀπὸ τὸν ἀγωνιστὴ αὐτὸν μὲ σκοπὸ νὰ γίνει σὲ κατάλληλο χρόνο ἢ κατάλληλη ἱστορικὴ ἀξιολόγησις τοῦ ἀρχείου του. Τότε γράφτηκε αὐτό, χωρὶς νὰ γίνει κατορθωτὴ γιὰ τόσα χρόνια ἢ δημοσίευσσις αὐτῆς τῆς ἐργασίας.

Τώρα ποὺ ἰδρύθηκε ἐδῶ καὶ κάμποσο καιρὸ (1975) τὸ γνωστὸ Σωματεῖο μὲ τὴν ἐπωνυμία «Ἰδρυμα Βορειοηπειρωτικῶν Ἐρευνῶν» ποὺ ἔχει ἔδρα του τὰ Γιάννινα καὶ ποὺ παρουσιάζει ἀξιόλογη δραστηριότητα, ὁ διευθυντὴς τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἑστίας κ. Δημοσθένης Κόκκινος πῆρε τὴν ὠραία ἀπόφασιν νὰ παραχωρηθεῖ τὸ ἀρχεῖο τοῦ Γεωργουλάκη σ' αὐτὸ τὸ σωματεῖο. Σ' αὐτὸ πρέπει νὰ περιέλθουν αὐτὰ τὰ πολύτιμα ἐθνικὰ ντοκουμέντα ποὺ σχετίζονται μὲ τὴ Βόρεια Ἡπειρό μας. Τὸ Ἰδρυμα δὲ τῶν Βορειοηπειρωτικῶν Ἐρευνῶν παίρνοντας ἀπὸ τὸν κ. Κόκκινο τὴν πληροφορία, ὅτι εἶχε γραφτεῖ κάποτε ἀπὸ μένα εἰδικὸ βιβλιαράκι στηριγμένο στὸ ἀρχεῖο τοῦ Γεωργουλάκη, ποὺ σχετίζεται μὲ τὸν ἀγῶνα τοῦ 1914 γιὰ τὴν Αὐτονόμησιν τῆς Β. Η. πῆρε τὴν ἀπόφασιν νὰ συμπεριλάβει αὐτὸ στὴ σειρά τῶν ἐκδόσεών του.

Ὅταν περιῆλθε αὐτὸ τὸ ἀρχεῖο στὰ χέρια μου καὶ κατὰ τὴν ταξινόμησίν του, παρουσιάστηκε σὲ μένα ἀνάγκη νὰ ἐπισκεφτῶ ἀρκετὲς φορὲς τὸ μακαρίτη Γεωργουλάκη στὸ σπίτι του, γιὰτὶ ἦταν ἄρρωστος καὶ τοῦ ζήτησα σχετικὲς πληροφορίες γιὰ διαλεύκανσιν πολλῶν σημείων ἀπὸ τὰ ὅσα διαλαμβάνονται στὰ ἔγγραφα τοῦ ἀρχείου, γιὰτὶ αὐτὰ ἢ ἦταν ὅλως διόλου ἄγνωστα σὲ μένα ἢ παρουσίζαν ἀσάφειες γιὰ τὸ θέμα στὸ ὁποῖο ἀναφέρονταν αὐτά, στὸ «Βορειοηπειρωτικὸ Ἀγῶνα» τοῦ 1914.

Οἱ σελίδες ποὺ ἀκολουθοῦν, ἔχω τὴ γνώμη πῶς δὲν ἀποτελοῦν μονάχα βιογραφικὰ στοιχεῖα γιὰ τὸ Γεωργουλάκη καὶ δὲν μᾶς κάνουν γνωστὴ τὴν ἐθνικὴ δραστηριότητα τοῦ ἀγνοῦ αὐτοῦ πατρι-

ώτη. Παράλληλα μὲ τὰ παραπάνω, ἡ παράθεση τῶν στοιχείων κατὰ σειρά χρονολογική ἐμφανίζουν μ' ἓναν πολὺ ξεκάθαρο τρόπο μιὰ σημαντική πτυχή ἀπὸ τὸ ἐθνικὸ ἔπος τοῦ 1914 ποὺ εἶναι γνωστὸ, καθὼς σημειώθηκε καὶ παραπάνω, μὲ τὸ ὄνομα: «Βορειοηπειρωτικὸς Ἀγῶνας». Τὰ στοιχεῖα αὐτὰ ἀποτελοῦν ἀναλυτικώτερα ἔνδοξες σελίδες τῆς Ἑλληνικῆς μας ἱστορίας ποὺ σχετίζονται μὲ τὴν αὐτονομίη τῆς Βόρειας Ἡπείρου μας.

Πρὶν καὶ κάμποσα χρόνια (1964) γιορτάστηκαν πανηγυρικὰ τὰ πενήντάχρονα τοῦ ἐθνικοῦ αὐτοῦ μεγαλείου καὶ γράφτηκαν τότε εὐκαιριακὰ πάρα πολλὰ γιὰ τὸ θέμα αὐτό. Ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ ὅμως νὰ σημειώσω, πῶς ὅσα κι ἂν γράφτηκαν τότε καὶ πρὶν ἀκόμα κι' ὅσα κι ἂν γραφτοῦν σὲ συνέχεια, δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ τὸ ἐξαντλήσουν, γιὰτὶ εἶναι τεράστιο καὶ πολὺ μεγάλης σημασίας. Εἶναι θέμα σημαντικό ποὺ ἀναφέρεται στὴν πανελλήνια γενικὰ πατριωτικὴ ἔξαρση ἐκείνων τῶν χρόνων, ἀλλὰ καὶ εἰδικώτερα στὴν ἱστορία τοῦ μαρτυρικοῦ αὐτοῦ τμήματος τῆς Ἡπειρωτικῆς γῆς. Τὸ ἀρχεῖο τοῦ Γεωργουλάκη ἀποτελεῖ τὸν καθρέφτη πολλῶν κατὰ μέρος γεγονότων τοῦ ἐθνικοῦ αὐτοῦ ζητήματος.

Θεώρησα σκόπιμο καὶ ἐπικοδομητικὸ γιὰ τὴν καλύτερη κατανόηση τῶν ὄσων στοιχείων περιλαβαίνουν τὰ κείμενα τοῦ ἀρχείου καὶ γιὰ κατατοπισμὸ τοῦ ἀναγνώστη πάνω στὸ ὅλο ζήτημα ποὺ ἐξετάζεται ἐδῶ, νὰ παραθέσω, τόσο πρὶν ἀπὸ τὰ ἔγγραφα αὐτὰ στοιχεῖα, ὅσο καὶ ὕστερα ἀπ' αὐτὰ μὲ πολὺ σύντομο τρόπο μερικὰ στοιχεῖα ποὺ ἀναφέρονται στὰ αἷτια τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἀγῶνα καὶ στὴν ἔκβασή του. Ἰδιαίτερα τονίζεται ἡ ἀδήριτη ἀνάγκη, στὴν ὁποία βρέθηκαν πολλοὶ ἐκλεκτοὶ πατριῶτες καὶ σύσσωμος ὁ Βορειοηπειρωτικὸς λαὸς νὰ κατασταλάξουν στὴ μεγάλη, στὴν ἡρωϊκὴ ἀπόφαση ν' ἀνακηρύξουν κατὰ τρόπο ἐπίσημο «Αὐτόνομη» τὴ Βόρεια Ἡπειρο καὶ ν' ἀγωνιστοῦν ὑπεράνθρωπα γιὰ τὴν ὑπεράσπιση τῶν ἱερῶν τῆς ἐθνικῶν δικαιωμάτων.

Εἶμαι ὑποχρεωμένος ν' ἀπευθύνω θερμότατες εὐχαριστίες πρὸς ὄλους ὄσους μὲ βοήθησαν γιὰ τὴ συγγραφή τοῦ μικροῦ αὐτοῦ βιβλίου, ἰδιαίτερα δὲ τὸ «Ἰδρυμα Βορειοηπειρωτικῶν Ἐρευνῶν» γιὰ τὴ μεγάλη τιμὴ ποὺ μοῦ ἔκανε νὰ θεωρήσει δημοσιεύσιμη αὐτὴ τὴν ἐργασία μου καὶ νὰ τὴν συμπεριλάβει στὴ σειρά τῶν τόσο πολύτιμων ἐκδόσεών του.

Κώστας Π. Λαζαρίδης

Κουκούλι - Ζαγοριουῦ

Ἀπρίλης 1977

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΒΟΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΣ ΚΑΙ ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

α) Βόρεια Ἡπειρος:

Νομίζω πὼς ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη εἶναι νὰ γραφοῦν λίγες λέξεις γιὰ κατατοπισμὸ τοῦ ἀναγνώστη γύρω ἀπὸ τὸν χαρακτηριστικὸ ὄρο «Βόρειος Ἡπειρος» καὶ σὰν συνέχεια τούτου γιὰ τὸν ὄρο «Βορειοηπειρωτικὸ ζήτημα». Ὁ Β. Ε. Σουρβίνος ἔχει γράψει¹ πὼς οἱ παραπάνω ὄροι, δηλ. Βόρειος Ἡπειρος καὶ Βορειοηπειρωτικὸ ζήτημα, εἶναι «νεόλεκτοι». Χρησιμοποιοῦνται δὲ ἀπὸ τὸ 1912 - 13 καὶ δῶθε. Δημιουργήθηκαν κατὰ τὴ διάρκεια τῶν Βαλκανικῶν πολέμων, ὅτε ἡ κακοήθικη διπλωματία μερικῶν ἀπὸ τὶς Μεγάλες Δυνάμεις (Ἰταλίας καὶ Αὐστρουγγαρίας κατὰ κύριον λόγον) θέλησε νὰ στραγγαλίσει τὰ ἔθνικά μας δικαιώματα πάνω σ' ἓνα κομμάτι ἀπὸ τὴν Ἑλληνικώτατη Ἡπειρὸ μας. Ὅταν αὐτὴ θέλησε ν' ἀποκλείσει χωρὶς καμμιὰ ἠθικὴ βάση τὴν ἐνσωμάτωση ὁλόκληρου τοῦ Ἡπειρωτικοῦ χώρου στοὺς κόλπους τῆς ἐλεύθερης μητέρας Ἑλλάδας. Ὅταν ἐπιχείρησε ἡ μισελληνικὴ πολιτικὴ τῶν ἄσπονδων φίλων μας νὰ βάλει κάτω ἀπὸ τὴν ὑποταγὴ καὶ τὴν κυριαρχία τοῦ μικροῦ Ἀλβανικοῦ Κράτους ἀδικαιολόγητα ἓνα κομμάτι τῆς Ἑλληνικώτατης Ἡπειρωτικῆς γῆς. Τὸ κομμάτι αὐτὸ πὸν θέλησαν τότε νὰ κατατομήσουν ἔθνικὰ φτάνει ἀπὸ τὰ σημερινὰ μας Ἡπειρωτικὰ σύνορα πὸν ἔχουμε μὲ τὴν Ἀλβανία ὡς τὸ ποτάμι πὸν λέγεται Γενοῦσος ἢ Σκούμπης. Ἀπὸ τότε (1913) τὸ κομμάτι αὐτὸ πῆρε τὸ χαρακτηριστικὸ ὄνομα «Βόρειος Ἡπειρος». Ἀπὸ τότε δὲ σ' αὐτὴν δημιουργήθηκε τὸ «Βορειοηπειρωτικὸ ζήτημα». Ἡ Β. Η. ἀποτελεῖται ἀπὸ τὶς ἐπαρχίες: Χειμάρρας, Δέλβινου, Ἀργυρόκαστρου, Πρεμετῆς, Λεσκοβικιοῦ, Ἐρσέκας καὶ Κορυτσᾶς. Ἔχει ἔκταση περίπου 10.000 τ.χ. καὶ πληθυσμὸ πάνω ἀπὸ 300.000 κατοίκους.

β) Ἀπελευθέρωση τῆς Ἡπείρου στὰ 1912 - 1913

Εἶναι σ' ὄλους γνωστό, πὼς μέχρι τὸ 1912, μαζί μὲ τὶς ἄλλες

1. Χάρη Πάτση: «Νέα Ἑλληνικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια» (τόμος 3ος σελ. 629).

ἑλληνικὲς χώρες ποῦταν σκλαβωμένες στοὺς Τούρκους, ἦταν καὶ ὀλόκληρη ἡ Ἠπειρὸς μας. Τὰ νικηφόρα Ἑλληνικὰ στρατεύματα, ὕστερα ἀπ' τὴν ἀπελευθέρωση τῆς Μακεδονίας χάρισαν τὴ λευτεριά καὶ στὴν Ἠπειρο. Ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς, κυριεύοντας τὰ Γιάννινα στὶς 21 Φλεβάρη τοῦ 1913, προέλασε νικηφόρα καὶ προχώρησε πρὸς τὴ Β. Ἠπειρο, χαρίζοντας τὴ χαρὰ τῆς λευτεριᾶς σ' ὅλα τὰ ἑλληνικὰ μέρη ποὺ τὰ κρατοῦσε ὡς τότε κάτω ἀπὸ τὴν κατοχὴ τῆς ἡ μεγάλης Ὀθωμανικῆ αὐτοκρατορίας. Μάλιστα πρέπει νὰ τονιστεῖ καὶ τὸ ὅτι κατὰ τὸν καιρὸ ποὺ τὰ Ἑλληνικὰ στρατεύματα, προχωρώντας ἀπὸ τὴν Ἄρτα καὶ τὴν Πρέβεζα, ἀναγκάστηκαν νὰ πολιορκήσουν τὰ Γιάννινα, γιατί βρῆκαν ἀντίσταση στὸ Μπιζάνι, ἄλλες Ἑλληνικὲς δυνάμεις ἀπὸ τὰ βόρεια εἶχαν ἐλευθερώσει στὶς 7 Δεκέμβρη τοῦ 1912 τὴν Κορυτσά. Τὸν ἴδιον αὐτὸν τὸν καιρὸ πάλι ἄλλα τμήματα συγκροτημένα ἀπὸ γενναίους Χειμαριῶτες μὲ ἀρχηγὸ τὸ Σπύρο Μήλιο εἶχαν κατατροπώσει καὶ εἶχαν κατατσακίσει Τουρκαλβανικὰ στρατεύματα καὶ τὰ εἶχαν ἀναγκάσει νὰ ὑποχωρήσουν σὲ κακὴ κατάσταση ἀπὸ διάφορους Ἠπειρωτικοὺς χώρους.

γ) Μισελληνικὲς ἐνέργειες τῶν Μεγάλων Δυνάμεων.

Οἱ καταπληκτικὲς μὰ καὶ τόσο δοξασμένες ἐπιτυχίες τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ, τότε ποὺ εἶχε τὴ διακυβέρνηση τῆς χώρας μας στὰ χέρια τοῦ ὀ Ἐλευθέριος Βενιζέλος, δὲν ἄρεσαν καθόλου στοὺς προαιώνιους ἄσπονδους φίλους μας. Ἡ γνωστὴ κακοήθικη διπλωματία τῶν Ἰταλῶν καὶ τῶν Αὐστριακῶν φρόντισε μὲ κάθε τρόπο νὰ δημιουργήσει φραγμοὺς στὴν ὀλοκληρωτικὴ ἀπελευθέρωση τῆς Ἑλλάδας μὲ πολὺ δυσάρεστες συνέπειες γιὰ τὸ Ἑλληνικὸ κράτος γενικὰ καὶ ἰδιαίτερα γιὰ μᾶς τοὺς Ἠπειρῶτες.

Κατὰ τὸ χρονικὸ διάστημα ποὺ γίνονταν νικηφόρα προέλαση τοῦ στρατοῦ μας κί' ἀπελευθέρωνε αὐτὸς τὰ σκλαβωμένα ἀπ' τοὺς Τούρκους Ἠπειρωτικὰ τμήματα, οἱ κάτοικοι τῶν περιοχῶν αὐτῶν, οἱ ἀκραφνεῖς αὐτοὶ Ἑλληνες, ποὺ κατοικοῦσαν τὶς ἐπαρχίες ποὺ πῆραν ὕστερα τὸ ὄνομα «Βόρειος Ἠπειρος», ὅπως σημειώθηκε παραπάνω, πανηγύρισαν μὲ πολὺ συγκινητικὸ τρόπο τὸ εὐτυχισμένο γεγονός τῆς ἀπελευθέρωσής τους. Ἄλλὰ γιὰ κακὴ τύχη δὲν πρόκαναν νὰ χαροῦν σταθερὰ τὴ λευτεριά τους. Σὰν νὰ βασκάθηκε αὐτὴ ἡ χαρὰ τῆς λευτεριᾶς. Σὰν νὰ ζήλεψε κάποια κακιὰ μοῖρα τὰ ἀπελευθερωτικὰ πανηγύρια τοῦ γιὰ τόσα χρόνια σκλαβωμένου στὸν Τοῦρκο κατακτητὴ Ἠπειρωτικοῦ πληθυσμοῦ. Ἡ αἰσχρὴ, καθὼς εἶπαμαν, διπλωμα-

τική πολιτική τῆς Αὐστρίας καὶ Ἰταλίας εἶχαν κάθε ἀνήθικο συμφέρον νὰ δημιουργήσουν ἕνα μικρὸ ἀνεξάρτητο Ἀλβανικὸ κράτος. Κατάφεραν καὶ τὸ δημιούργησαν αὐτό. Καὶ μπορεῖ κανένας νὰ πεῖ, πὼς ἀπὸ τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἀρχίζουν τὰ μεγάλα, τὰ ἀπερίγραπτα δεινὰ τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ λαοῦ.

δ) Τὸ «κατάπτυστο» Πρωτόκολλο
τῆς Φλωρεντίας.

Ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ νὰ παραθέσω ἐδῶ πὼς ἐξελίχτηκαν τότε τὰ γεγονότα ποὺ ἔχουν σχέση μετὰ τὴν καταδίκη τῆς Βόρειας Ἡπείρου μας. Παίρνω αὐτούσια ὅσα γράφτηκαν γιὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ ἀπὸ τὸν κ. Ἄγγελο Παπακώστα στὸ βιβλιαράκι του μετὰ τίτλο «Ἡ Ἀλύτρωτος Ἡπειρος» (σελ. 25). Γράφονται σ' αὐτὸ τὰ ἑξῆς: «..... Οἱ συνελθόντες ἐν Λονδίῳ ἀντιπρόσωποι τῶν ἕξ μεγάλων δυνάμεων, ἀφοῦ ὑπέγραψαν τὴν 29 Ἰουλίου 1913 τὸ πρωτόκολλον περὶ ἀνεξαρτησίας καὶ ὀργανώσεως τῆς Ἀλβανίας, (ἣτις εἶχε ἀναγνωρισθῆ ὡς Κράτος διὰ τῆς ἐν Λονδίῳ συνθήκης τῆς 17/30 Μαρτίου 1913) ἐξέδωκαν τὴν 11 Αὐγούστου ἀπόφασιν, δι' ἧς ὁ Καζᾶς Κορυτσᾶς ἐπεδικάζετο εἰς τὴν Ἀλβανίαν καὶ ὠρίζετο, ὅπως ἡ ἐκεῖθεν μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Στύλος ὀροθετικὴ γραμμὴ καθορισθῆ ὑπὸ εἰδικῆς ἐπιτροπῆς ἕξ ἀντιπροσώπων τῶν Μεγάλων Δυνάμεων μετὰ βάσιν καὶ κριτήρια γεωγραφικὰ καὶ ἐθνολογικά, περιοριζόμενα ἀποκλειστικῶς εἰς ὀμιλουμένην κατ' οἶκον γλῶσσαν. Ἡ ἐπιτροπὴ ἤρξατο τοῦ ἔργου τῆς περὶ τὰ μέσα Ὀκτωβρίου καὶ τὴν 5/17 Δεκεμβρίου 1913 ὑπέγραψαν εἰς Φλωρεντίαν¹ τὸ πρωτόκολλον, διὰ τοῦ ὁποίου ἡ Βόρειος Ἡπειρος παρεχωρεῖτο εἰς τὴν Ἀλβανίαν. Ὑπὲρ τῆς ἀπόψεως τῆς Ἑλλάδος συνετάχθησαν ἀνεπιφυλάκτως ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ρωσσία. Ἡ Ἀγγλία, μὴ ἐπιτυχοῦσα νὰ συμβιβάσῃ τὰ διεστῶτα καὶ ἐπιθυμοῦσα νὰ μὴ δώσῃ ἀφορμὴν παρεξηγήσεως συνετάχθη μετὰ τὰς ἀπόψεις τῆς Ἰταλίας. Τοιοῦτοτρόπως ἀναλώμασι καὶ θυσίᾳ τῆς Ἑλλάδος ἀπεφασίσθη ἡ θεμελίωσις τοῦ Ἀλβανικοῦ Κράτους.....».

ε) Ἡ Ἑλλάδα πιέζεται ἀπὸ τὶς Μεγάλες
Δυνάμεις.

Δὲν ἦταν δυνατὸ παρὰ ἡ Ἑλλάδα, μπροστὰ στὴν ἀπόφασιν αὐτὴν,

1. Βλέπε ἐφημερ. «Ἡπειρωτικὸν Μέλλον», 9 - 1 1974. Ἄρθρο τοῦ Σταύρου Σταύρου: «Ἡ παράδοσις τῆς Βορ. Ἡπείρου κ.λ.π.».